

Поет-громадянин

В. М. Лашенко. На ріках Вавилонських. Збірник поезій. Прага (рік видання не зазначений) Стор. 64.

Автор, професор вищої сільсько-господарчої школи, заслужений український громадянин, щирий український патріот від дитячих літ, не є „фаховим“ поетом. Поезія для нього — так само, як для Б. Грінченка й цілого ряду визначних діячів, це хвиля розради й „робітницький відпочинок“. А втім, як і Грінченко, створив Автор чимало прекрасних поезій, які не блищать може „досконалістю“ модерних поетичних форм, зате відзначаються глибоким і щирим почуттям, гарячим патріотизмом, високою моральністю й ідеалізмом, чистою українською (наддніпрянською) мовою й — у більшості поезій — добрим „клясичним“ віршем, без усяких модерністичних витівок. Читачі „Дзвонів“ мали можливість перечитати в попереднім числі нашого журналу одну з більших поезій В. М. Лашенка „Лицар Михайлик“, досить характеристичну для його світогляду, його стремлень та ідеалів. Але треба сказати, що менші, чисто ліричні поезії (особливо лірично-патріотичні) більше вдаються Авторові, ніж такі ліро-епічні твори, як „Лицар Михайлик“. Аматорів модерної поезії, мабуть, не задовольнить поетична форма Лашенка, котрий, здається, свідомо старається писати в дусі й формі старої української (перед — тичинівської) лірики. Але нам особисто старі наші поети більше подобаються й без порівняння більше промовляють до серця, ніж більшість сучасних наслідувачів модерних форм.

В збірці „На ріках Вавилонських“ помістив Автор кількадесят своїх поезій, написаних на еміграції. Переважають серед них поезії на громадянські мотиви. Для характеристики цих поезій наведемо отсей вірш (до котрого, як мотто, взяв Автор 11-ий вірш VII. розділу Кн. пророка Єремії):

Народові.

Той храм, що сам ти будував
во ймення правди і свободи,
в крові втопив ти, зруйнував,
сліпий, задурений народі!

На глум і радість ворогам,
в старім ярмі п'їтьми й пороків
вклонився ти чужим богам,
замордував своїх пророків...

Між злих поставивши й Того,
Хто вчив тебе, тобі був братом,
ти в божевільлі, перед катом
гукав: „роспни, роспни його!“

І сильні й добрі йшли на смерть...
Ти їх тіла топтав ногами...

Мов звір, упившись крові вщерть,
тепер мовчиш під батогами...

То ж муки каяття пізнай!
в чужім ярмі томися й далі!
Ти осквернив святий Синай,
і я розбив свої скрижалі...

О серце! пориви втиши!
Над світом ніч... І на руїні
з вогнистим попелом в душі
про вічний сон я мрію нині...

Сильне вражіння робить вірш „По той бік“, присвячений „бувшому другові неукраїнцеві“ (жидові чи москалеві?), особливо друга його частина, в якій гнівно запитує свого „бувшого друга“:

„чи нам дивитися з любовю
на царство тьми, де Юда сам,
щоб гандлювати вільно кровю,
грози́ть війною й Небесам?
Гуляє Каїн в лютий час...
є Авель в тебе, є і в нас...
якби й могил не мали внуки
в новім Єгипті на землі,
хто знищить пісню гніву й муки?
твій кат? чи в небі журавлі?

.....
Ти замінив мечами рала...
В квітках, в снопах, з зерном в долоні
мій степ їх пахощами пах...
Ти ж хтів лише маки червоні
мечем засіяти в степах!..

Скрізь ворон криче: „Лину, лину
кропити кровію грядки!“
В китайку вбрану Україну
вже крають, крадучись вовки...
з костей, з кривавого насіння
зростуть нові кати, мечі,
і незачаті покоління
тебе згадають кленучи...

Де ж квіти щастя в нашім полі?
Мертвіють знов гаї й луги,
і знов рабів женуть... до волі
тепер твої вже батоги“...

Нам доводилося недавно (в надрукованім у „Дзвонах“ нарисі про поезію Костельника) вказувати на значну трудність писання поезій на громадські мотиви, бо такі „поезії“ дуже часто страждають реторизмом, банальністю й нерідко переходять у віршовану по формі, але прозаїчну по суті публіцистику. Але ніякого з цих закидів не можна зробити поезіям на громадські мотиви Вяч. Лашенка. Його громадські поезії є дійсно поезіями: ми знаходимо в них не банальну реторику, але поетичні образи й емоцію. Коли з цього погляду ми порівняємо громадські поезії Лашенка з поезіями трьох наших старих визначних громадських поетів — М. Старицького, М. Грабовського й Б. Грінченка, не

кажучи вже про Дніпрову Чайку і т. п. менше визначних „громадських віршописців“, порівняння це вийде безперечно на користь В. М. Лашенка.

З другого боку, одною з найкращих рис поезій Лашенка взагалі й громадських віршів його зокрема вважаємо їх етичний напрям, яким вони так сильно відрізняються від творів Маланюка та групи споріднених з Маланюком молодих поетів, котрі в своїх „бомбастичних“ віршах закликають до ненависти, лютої пимсти і крові... Лашенко розуміє, що без крові не обійдеться визволення України, що на обідраній і росп'ятій більшовицькими катми Україні „з костей, з кривавого насіння зростуть нові кати й мечі“... Він палає не меншим мабуть гнівом проти червоних ворогів України, але рівночасно з тим про майбутню криваву боротьбу на українських землях він думає із жахом: Де ж квіти щастя в наших полі?! Мертвіють знов гаї й луки“. Майбутня кривава боротьба за визволення це конечний переходовий етап, але не до нього звернені мрії Лашенка, а до того, що має наступити по тім. Він мріє,

що сонце любови всю землю зогріє,
що правда діждеться не з терну вінця...

і молитися:

„Блисни вогнем спасення
землі мой,
пошли німим степам із мертвих воскресення!
хай виросте з могил людське братерство й мир!„

Він мріє про край, у яким

„наче сад, там земля зацвіла...
Кути меч там дарма,
там порожня тюрма
через те, що катів там нема.

Правда, ми воліли б знайти у поезіях сучасного поета-громадянина більше активності, більше сили. Але трудно здобутися на них на десятім році перебування на новітніх „ріках Вавилонських“, чи може ліпше було б сказати, на гнилім болоті еміграції, де — замість того, щоб працювати для визволення конаючої Батьківщини — емігрантські „діячі“, кажучи словами великого поета польської еміграції, —

utraciwszy rozum w mękach długich,
plwają na siebie i żrą jedni drugich.

Не диво отже, що переважає у збірці „На ріках Вавилонських роспука, смуток, безсилий жаль... Ось ще один характеристичний для збірки вірш:

Вона.

Осіння темна ніч без краю
в степу стогнала та гула...
В цей час єдина ти, мій раю,
мені зірницею була

Я їй сказав в сумній хатині:
 „колись справдяться наші сни.
 Возьми стрічки ці злotosині,
 ознаку нашої весни!

Вберися в них моя надіє,
 коли дїждемо того дня.

— — — — —
 Прощай! вже пізно, ніч блідніє,
 втомив я ворона-коня“.

Дні йшли... Знавці плели їй пута,
 шпигів поставили між нас...
 і рвала душу мука люта.

Та мріяв я: „наш прийде час!“

О, як я ждав! Засяє хата,
 ввійде любов моя в вінці...
 Був день...

Прийшла... в подружжі ката,
 брудна з ростлінням на лиці.

Чи ж Ти еси на небі Боже?!
 Дивлюсь, тремтю... Невжеж вона?

Співає хрипло щось негоже...

„Я вільна, вільна! Дай вина!“

„Але ж вона твоя від нині!“ —

в утіху хтось мені сказав —
 „впліла й стрічки ті злotosині,
 що ти колись подарував“...

Крім поезій на громадські теми, помістив Лашенко у збірці „На ріках Вавилонських“ низку елегій та ін. ліричних віршів, серед котрих, здається, найліпші „Ніч над Дунаєм“, „На ясні зорі, на тихі води“, „Моїй неньці, що спить над морем“...

З останнього віршу наведемо отсей уривок, цікавий для характеристики світогляду поета!

Вітерець колише листя,
 край вже обрїю поблід...
 Час нового благовістя
 вже віщує мрійний схід.

Чую, чую... Занімілі
 знов прокинуться гаї, —
 і червяк у цій могилі —
 то метелик у маї!

Ти не вмерла, Ти заснула!

Нащо вбрання гробове?

Те, що згасло, що минуло,

Знов засяє, як нове...

Чую, мамо, — день настане,
 глянеш знов на одинця.....

Знаходимо також у збірці кілька перекладів з чеського, з російського, з англійського тощо.

На останніх 20 сторінках помістив Автор низку сатир і гумореск, у яких яскраво відбивається емігрантське життя. Тут він з усією силою бичує пороки еміграції, особливо деморалізаційну й атеїстичну „діяльність деяких лівих „провідників“ еміграції. Найліпша й найвлучніша серед сатир Лашенка „В похід — проти „ультра-фашистів“:

